

РЕЗЮМЕТА

на публикацииите на гл. ас. д-р Даниела Дечева,

представени за участие в конкурс за академична длъжност доцент

по професионално направление 3.3. Политически науки (Европеистика – странознание на немскоезичните страни с преподаване на немски език – терминология на европейските институции)

Монография

1. Между творчество и миротворчество. Наградата за мир на германското книгоразпространение и културата на паметта в Германия, ISBN:978-954-07-5828-2, УИ "Св. Климент Охридски", София 2023

Основната монография, представена за участие в конкурса, представлява мащабно изследване на характерните особености на германската политика за памет в последните тридесет години, отразени в дискурсивното пространство на Наградата за мир на германското книгоразпространение. Анализирани са шестдесет речи на лауреатите и техните лаудатори в периода 1989–2019 г. и са абстрахирани и интерпретирани теми, периоди, събития, личности, произведения, дебати, стереотипи, реалии, топоси, фигури, които пряко или непряко указват към миналото и настоящето на Германия, положени в парадигмата на колективната памет.

В част *I. Въведение* са обосновани смислеността и актуалността на изследването, формулирани са предмета, целите, методологията и структурата му и анализиран ресурсът на изследване в неговата цялост – корпусът на речите. В част *II. Наградата за мир – статут и значение* са представени историята, статута, процедурите и значението на изследваното отличие. Част *III. История, памет, идентичност: изследователски и политически задачи* е теоретичен анализ на комплексната взаимна обусловеност между историята и паметта като конкуриращи се, но и неотделими подходи в изследването на миналото, както и понятията "култура на паметта" и "политика на памет". Следващата част *IV. Културата на паметта и Наградата за мир в нейния контекст* проследява няколко десетилетия от германската история – от създаването на двете германски републики през 1949 г. до днес, през призмата на дебата за нацисткото минало. На фона на този исторически процес се интерпретира начинът, по който кураториумът на приза реагира на трансформациите и акцентите в този дебат и на вътрешно- и външнополитическата ситуация въобще.

Същинският анализ на дискурсивното пространство на отличието обхваща периода 1989-2019 г. Хронологично са анализирани шестдесетте речи на лауреатите и лаудаторите, разделени в три десетилетия, и са направени обобщения за открояващите се характеристики на германската култура на паметта в съответния период.

В заключението на изследването (част VI.) са изведени резултатите от него: първо, значимостта на Наградата за мир като инстанция, стабилизираща съвременната германска колективна идентичност под мотото „Паметта като отговорност“ и етичната парадигма „Никога повече“. Тази функция отличията изпълнява както във вътрешен план, в смисъл на себеутвърждаване на германското общество, така и в дипломатически – като ежегодно препотвърждаване на демократичния фундамент на ФРГ, а оттам и на международния ѝ престиж. Второ, степента, в която саморазбирането на германското общество се основава на публичните репрезентации на паметта за нацисткия режим и по-специално за Холокоста. Трето, начините, по които ораторите (лауреати и лаудатори), които в преобладаващата си част не са германци, конструират реторично една събирателна външна перспектива към Германия и нейната динамика в хода на десетилетия.

Когато през 1950 г. за пръв път се връчва Наградата за мир, в току-що учредените две германски републики и в поделена Европа споменът от войната е съвсем непосредствен. Повече от седемдесет години по-късно сравнително малка част от хората в западния свят има личен опит с военен конфликт или последиците от него. Затова, когато мирът отново е застрашен, неговата позабравена насъщност може да се „припомни“ убедително със средствата на колективната памет. Има обаче и друга част от европейските, в частност германските граждани, за които войната е не исторически разказ и възпоменателен топос, а лична и настояща житейска трагедия. Милионите мигранти, наскоро намерили убежище в Германия (Европа), както и още по-голямата част германци (европейци) с мигрантски произход, чиито семейства отдавна живеят в Германия (Европа), няма как да бъдат включени лесно и безконфликтно в социалната и политическа рамка на вече утвърдената култура на паметта. Нито пък тя самата може да остане непроменена, автореференциална или променяща се единствено спрямо собствените си стандарти. Всички предизвикателства на мултикултурните европейски общества засягат и техните политики за памет. След срива на социалистическия блок и обединението на Германия и Европа западната част недоразбра (или не пожела да разбере) историческия опит и историческата памет на източната и просто я интегрира някак в собствения си комеморативен модел. Това обаче няма как да се случи с „колективната памет“ на цели региони с цивилизационно различни и дори опозиционни на европейските ценностни системи, перспективи, исторически, а и настоящи травми.

* * *

The main monograph submitted for the competition is a large-scale study of the characteristic features of the German memory politics in the last thirty years, reflected in the discursive space of the Peace Prize of German Book Trade. Sixty speeches of the laureates and their laudators in the period 1989–2019 have been analyzed. Themes, periods, events, persons, works, debates, stereotypes, realities, topoi, figures that directly or indirectly refer to the past and the present of Germany have been abstracted and interpreted in the paradigm of collective memory.

In Part I. *Introduction*, the relevance of the research the subject is explained and goals, methodology and structure are formulated. The research resource - the corpus of speeches as a rhetorical object, is analyzed. Part II. *The Peace Prize – Status and Meaning*, presents the history, status, procedures and meaning of the award explored. In Part III. *History, Memory, Identity as Research and Political Tasks* the complex interdependence between history and memory as competing but also inseparable approaches to the past a theoretically analyzed, as well as the concepts of "memory culture" and "memory politics". The next Part IV. *The culture of memory and the Peace Prize in its context* traces several decades of the German history – from the establishment of the two German republics in 1949 to the present day, through the prism of the debate about the Nazi past. Against the background of this historical process, the reaction of the prize jury to the transformations and highlights of this debate is interpreted.

The actual analysis of the discursive space of the award covers the period 1989-2019. The sixty speeches of the laureates and laudators are chronologically analyzed in Part V., divided into three decades. Conclusions about the features of the German culture of memory in the examined period are made.

In the conclusion of the research (Part VI.) its results are presented: first, the significance of the Peace Prize as an instance stabilizing the modern German collective identity under the motto "Memory as responsibility" and the ethical paradigm "Never again". This function the award fulfills both internally, in the sense of self-affirmation of German society, and diplomatically - as an annual reaffirmation of the democratic foundation of the Federal Republic of Germany, and hence its international prestige. Second, the extent to which the German society's self-understanding is based on public representations of the memory of the Nazi regime and the Holocaust in particular. Third, the ways in which the speakers (laureates and laudators), who are predominantly non-German, rhetorically construct a collective external perspective on Germany and its dynamics during several decades.

When the Peace Prize was established in 1950, the memory of the war in the two German republics and in divided Europe was very immediate. More than seventy years later, relatively few people in the Western world have personal experience of military conflict or its aftermath. Therefore, when peace is threatened again, its forgotten reality can be convincingly recalled through the means of collective memory. However, there is also another part of the European, in particular of the German citizens, for whom the war is not a historical narrative and commemorative topos, but a personal and immediate life tragedy. Millions of migrants who have recently found refuge in Germany (Europe), as well as the even greater number of Germans (Europeans) of migrant origin whose families have long lived in Germany (Europe), cannot be easily and without conflict included into the social and political framework of the usual memory culture. Nor can it itself remain unchanged and self-referential, changing only according to its own standards. All the challenges of multicultural European societies also affect their memory politics. After the collapse of the socialist regime and the reunification of Germany and Europe, the West World misunderstood (or was not willing to understand) the historical experience and historical memory of East Europe and simply integrated it somehow into its own commemorative model. However, this cannot happen with the "collective memory" of entire regions with value

systems, perspectives, historical and current traumas which are civilizationally different and even oppositional to the European ones.

Статии в научно списание:

1. Центрове и периферии в публичната памет и изследванията на Холокоста, Германистика и скандинавистика, issue: 3, 2023, ISSN (online): 2815-2867, doi:<https://doi.org/10.60055/GerSk.2023.3.134-151>

Текстът разглежда актуалния транснационален дискурс за Холокоста (политики, публична памет, научни изследвания) през концепцията за център и периферия в два аспекта: пространствен и съдържателен. Разглеждат се национални контексти, представителни за центъра и за различни степени на периферност. Анализът позволява да се направи извода, че чрез целенасочени политически мерки в последните десетилетия паметта и изследванията за Холокоста вече са утвърдени като филтър за самоанализ на европейските национални общества, като показател за нивото на тяхната демократичност и дори на външнополитическото им позициониране.

* * *

The paper examines the current transnational discourse on the Holocaust (policies, public memory, research) through the concept of center and periphery in two aspects: a) in regard to national societies; b) in regard to historical content. National contexts representative of the center and of various degrees of the periphery are considered. The analysis leads to the conclusion that targeted political measures in recent decades have established Holocaust memory and research as a filter for self-analysis of European national societies, as an indicator of the level of their democracy and even of their foreign policy positioning.

2. Inconveniences of Memory. The Monument to the Soviet Army and Georgi Dimitrov's Mausoleum in Sofia after 1989, Acta Poloniae Historica, issue: 126, 2022, pages:89-100, doi:<https://doi.org/10.12775/APH.2022.126.05>

Тази статия разглежда трансформациите на колективната памет, предизвикани от съхраняване, отстраняване или предефиниране и реконтекстуализиране на паметници. Тези трансформации разкриват конкуренцията на политически и идеологически наративи в българското общество след 1989. Анализират се два казуса: разрушаването на вече празния мавзолей на Георги Димитров през 1999 г. и запазването на Паметника на съветската армия в София. Двата примера са показателни за властови констелации, които във втория имат и ясно разпознаваеми външнополитически измерения (отношенията с Русия). Дебатите, които периодично се активират, най-вече относно Паметника на

съветската армия, показват липсата на последователна политика на памет и принципно противоречивите нагласи към комунистическото минало в българското общество.

* * *

The paper discusses the transformations of memory caused by the preservation, removal or redefinition and recontextualization of memorials. These transformations indicate the competition between political and ideological narratives in Bulgarian society after 1989. Two cases are analysed: the deconstruction of Georgi Dimitrov's already-empty mausoleum in 1999 and the Monument to the Soviet Army, still standing in Sofia. Both instances are significant indicators of power constellations, which, in the second case, also have a precise foreign policy dimension (relations with Russia). The periodically activated debates, especially concerning the Monument to the Soviet Army, indicate the absence of a coherent memory policy and general ambiguous attitudes in Bulgarian society towards the communist past.

3. Култура и политики на паметта в Германия - предпоставки и критика,
Философия, том 30, брой 2, 2021, с.: 180-191, ISSN (print): ISSN 0861–6302, ISSN (online):1314–8559

Текстът анализира съвременния дебат за културата и политиките на памет в Германия, които във висока степен имат и общоевропейска валидност. Те се основават на политическия консенсус, че паметта за извършените в миналото колективни престъпления, в частност за Холокоста, и почитта към жертвите са базисно условие за опазване на човешките права. Във втората част на статията се разглеждат различни критически позиции към концепцията и практиката на културата на паметта, респ. политиките на памет в Германия

* * *

The paper analyses the contemporary debate about memory culture and memory policy in Germany which are relevant for Europe as well. They base on the political consensus that the memory of collective crimes committed in the past, especially of the Holocaust, and the honour to the victims, are a basic prerequisite for the protection of human rights. In the second part of the paper different critical views on the conception and practice of memory culture and memory policy in Germany are discussed.

4. Der Schatten des Eisernen Vorhangs – Europäische Erinnerungspolitik 30 Jahre nach der friedlichen Revolution, Südosteuropa Mitteilungen, Heft 5/2020, S. 55-66, ISSN (print): 0340-174X

Статията изследва връзката между възхода на популистки движения в посткомунистическите държави, актуализирането на разделението Изток-Запад в Европа

и дебата за двата големи тоталитарни режима на XX век. Анализират се политиките на ЕС за памет и историческо съзнание с оглед на опита в тях да се интегрира по-успешно историческият опит на посткомунистическите страни през периодите на диктатура. Това е илюстрирано в двете резолюции на Европейския парламент от 2009 г. и 2019 г. В екскурса се разглежда възможността за помирение като крайна морално-политическа цел на политиките на памет.

* * *

The paper examines the relation between populism in post communist states, the revived East-West divide in Europe and the debate about the two great totalitarian regimes of the 20th century. I analyze the EU's memory and historical awareness policies and their objective of integrating the historical experience of post communist countries during the dictatorship periods in the conception of a common European memory and identity, as illustrated in the two resolutions of the European Parliament of 2009 and 2019. The excursus reflects on reconciliation as a final moral policy goal of the memory policies.

5. Erinnerung und Identität in Europa: zwischen Selbstkritik und Selbstbewusstsein, Studia Philologica, vol: 39, issue:3, 2020, pages: 223-235, ISSN (print):2534-918X, ISSN (online):2534-9236

В статията се анализират актуалните политики на ЕС за идентичност и памет в тяхната взаимозависимост. Критично се разглежда напрежението между насърчаването на положителна идентификация с ЕС и фокуса върху тъмното минало на Европа от първата половина на XX век, както и концепцията за "универсалните" европейски ценности като основен подход към общата европейска идентичност.

* * *

This article deals with the EU's current identity and memory policies in their interdependence. The tension between promoting a positive identification with the EU and the focus on Europe's dark past from the first half of the 20th century as well as the concept of "universal" European values as the main approach to a common European identity is critically discussed.

6. "Macht und Ohnmacht des Dichterwortes". Der Friedenspreis des Deutschen Buchhandels und der Islam. In: Figuren des Transnationalen. (Re-)Visionen der deutschsprachigen Gegenwartsliteratur, Hrsg. Svetlana Arnaudova, Doerte Bischoff. Thelem, 2020, S.: 267-280, ISBN: 978-3-95908-511-3

В този текст се проследяват акценти в дебата за исляма в Германия от последните три десетилетия през филтъра на Наградата за мир на германското книгоразпространение.

Анализирант се публичните дискусии около отличаването и речите на германската лауреатка ориенталистка Анемари Шимел (1995), лаудациото на Гюнтер Грас за турския писател Яшар Кемал (1997), както и контекстът и речите на писателите Асия Джебар (2000), Орхан Памук (2005), Буалем Сансал (2011) и Навид Кермани (2015).

* * *

This text traces highlights of the debate on Islam in Germany over the last three decades through the filter of the Peace Prize of German Book Distribution. The public discussions surrounding the awarding and speeches of the German laureate orientalist Annemarie Schimmel (1995), Günther Grass's laudation of the Turkish writer Yaşar Kemal (1997), as well as the context and speeches of the writers Asiya Djebar (2000), Orhan Pamuk (2005), Bualem Sansal (2011) and Navid Kermani (2015) are analyzed.

7. Наградата за мир на германското книгоразпространение (2010-2018) и публичният дискурс в Германия - съзвучия и дисонанси. В: Юбилеен сборник 20 години катедра "Европеистика". София: УИ "Св. Климент Охридски", 2019, с. 235-257, ISBN: 978-954-07-4714-9

В тази студия се изследва отношението между публичния дискурс в Германия и престижната Награда за мир на германското книгоразпространение през настоящото десетилетие. Тезата е, че Наградата за мир е 1) устойчив културнополитически инструмент за поддържане на желаната демократична следвоенна идентичност на Германия чрез ангажимент с проблемите на мира, демокрацията и човешките права в глобален мащаб; и 2) представителна за официалния дискурс в Германия както с подчертаването на консенсусни позиции, така и с дебатите, които провокира в отделни случаи.

* * *

This text examines the relationship between public discourse in Germany and the prestigious Peace Prize of German book publishing in the current decade. The thesis is that the Peace Prize is 1) a sustainable cultural and political tool for maintaining Germany's desired democratic post-war identity through engagement with issues of peace, democracy and human rights on a global scale; and 2) representative of the official discourse in Germany both in highlighting consensus positions and in the debates it provoked in individual cases.

8. Der deutsche Amerikanismuskurs in der Zwischenkriegszeit. Годишник на департамент „Романистика и Германистика“ Т. 4, ред. Мария Спасова, 2018, с. 228-244. ISBN 978-619-233-023-1 (online) (т. 4)

Текстът проследява основни линии на дебата за американизацията в Германия през 20-те години на XX век на фона на общоевропейските стереотипи на възприемане на Америка. За основа на анализа служат публикации в издания за култура от междувоенния период. Амбивалентното отношение на критиците към Америка като събирателно понятие за модернизация, прагматизъм, унифициране, масова и развлекателна култура се изразява от една страна в приветстване на освобождаващата и освежаваща сила на тези тенденции, а от друга - в катастрофични проекции, засягащи традициите и уникалността на европейската културна идентичност.

* * *

The text traces the main lines of the debate on Americanization in Germany in the 1920s against the background of pan-European stereotypes of the perception of America. The analysis is based on publications in culture publications from the interwar period. The critics' ambivalent attitude towards America as a collective concept of modernization, pragmatism, unification, mass and entertainment culture is expressed on the one hand in welcoming the liberating and refreshing power of these trends, and on the other - in catastrophic projections affecting the traditions and uniqueness of the European cultural identity.

9. **Der (immer wieder) neu entdeckte "Metropolis" von Fritz Lang. Eine Erfolgsgeschichte.**

Научна поредица „Филологически ракурси“. Том I, ред.: Антоанета Димитрова, Снежана Бойчева. УИ „Епископ Константин Преславски“, 2015, с.:195-203

Статията анализира аспекти от създаването, поетиката и рецепцията на един от най-значимите филми в историята на немското кино. Повод за изследването даде откриването на части от заснетия материал, смятан за изгубен в продължение на няколко десетилетия, и реконструкцията на филма в оригиналната му версия. Въпреки многобройните критики по времето на своето създаване, филмът "Метрополис" се превръща в безспорен феномен и вдъхновение за няколко поколения творци в музиката и киноиндустрията, която отново и отново актуализира неговото транскултурно значение.

* * *

The article analyzes aspects of the creation, poetics and reception of one of the most significant films in the history of German cinema. The reason for the research was the discovery of parts of the filmed material, considered lost for several decades, and the reconstruction of the film in its original version. Despite numerous criticisms at the time of its creation, the film "Metropolis" became an undeniable phenomenon and inspiration for several generations of artists in the music and film industry, which time and again updated its transcultural significance.

10. Ханс Магнус Енценсбергер: "Нежното чудовище Брюксел", четвърт век след "Ах, Европа". ЕС на кръстопът. УИ "Св. Климент Охридски", 2014, с.: 283-292

В статията се разглеждат две произведения на германския писател, критик и есеист Ханс Магнус Енценсбергер, посветени на Европа като многообразен културен конгломерат ("Ах, Европа", 1987) и като институционална конструкция ("Нежното чудовище Брюксел", 2011). Със своята подчертано критичната към ЕС позиция той влиза в индиректна полемика с австрийския писател и есеист Роберт Менасе, който в есето си "Европейският депутат" (Der Europäische Landbote) от 2012 г. - въпреки някои сходни констатации - прави по-скоро апология на европейските институции и настоява за още по-тясна интеграция и отказ от обвързаните с националните държави представи за демокрация.

* * *

The article examines two works by the German writer, reviewer, and essayist Hans Magnus Enzensberger, dedicated to Europe as a multifaceted cultural conglomerate ("Ah, Europe", 1987) and as an institutional construction ("Gentle Monster Brussels", 2011). Basing himself on his highly critical position of the EU, Enzensberger enters into indirect polemics with the Austrian writer and essayist Robert Menasse, who, notwithstanding some similar inferences, rather makes an apology for the European institutions in his essay "Enraged Citizens" (2012), insisting on more closer integration and a rejection of nation-state-bound notions of democracy.